

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Μὲ συγκίνησιν ἴσταμαι ἐπὶ τοῦ πανεπιστημιακοῦ τούτου βήματος, πλουσίου εἰς ὅλως ἐξέχουσαν πνευματικὴν παράδοσιν, ἀρχομένην ἀπὸ εἴκοσι πέντε καὶ πλέον ἑκατονταετηρίδων καὶ περιλαμβάνουσας τρεῖς Ἑλληνικοὺς Πολιτισμοὺς, τὸν Ἀρχαῖον, τὸν Βυζαντινὸν καὶ τὸν Σύγχρονον.

Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν γενομένην μοι σήμερον ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς στοργῆς μου καὶ τῶν προσπαθειῶν μου ὑπὲρ τοῦ Λαοῦ μου.

Θεωρῶ ὅτι τὸ νὰ ἀνήκῃ τις εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν σῶμα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν εἶναι μία ἰδιαιτέρα διάκρισις μεταξὺ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων ὁλοκλήρου τοῦ Κόσμου. Γνωρίζω δὲ ὅτι ἡ μοναδικὴ πολιτιστικὴ κληρονομία τοῦ Ἰδρύματος τούτου, ὁμοῦ μετὰ τῆς ὑψίστης τιμῆς, συνεπάγεται καὶ μεγάλας εὐθύνας διὰ τοὺς ἀνήκοντας εἰς αὐτό.

Κατὰ τὸ πρόσφατον εἰς Ἀμερικὴν ταξιδιόν μου ἡ σκέψις μου πολλάκις ἐστράφη εὐγνώμων πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο, διὰ τὸ πνευματικὸν κῦρος καὶ τὰ ἐφόδια, τὰ ὅποια ἡ ἐντεῦθεν προέλευσίς μου ἔδιδεν εἰς τὴν ἐκεῖ ἀποστολήν μου.

Προσεφώνησα τὴν ὁλομέλειαν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Columbia ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Καλιφορνίας παρὰ τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἡσθάνθην ἑμαυτὸν προνομιοῦχον, καὶ τοῦτο ἀπλῶς διότι εἰμαι Ἕλλην καὶ διότι ἡρχόμην ἐξ Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐδῶ συγκεντρώσεως, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκθέσω μερικὰς σκέψεις μου ἐπὶ τινων ἐκ τῶν μεγάλων σημερινῶν προβλημάτων τοῦ Κόσμου καὶ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι αὐτῶν τοποθετήσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἀνθρωπότης, ἡ ὁποία ταλαιπωρεῖται ἀπὸ ἀβεβαιότητα,

ἀπὸ ἄσκοπον πόνον καὶ δυστυχίαν, ἀναμένει ἀκόμῃ πολλὰ ἀπὸ τὴν γενέτειραν τῆς Ἰδέας τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Δημοκρατικοῦ Ἰδεώδους.

Ὅλοι αἰσθανόμεθα ὅτι διερχόμεθα σοβαρὰν κρίσιν. Φῆμαι πολέμου, ἀνησυχία, κοινωνικαὶ ἀναταραχαὶ καὶ ἐπαναστάσεις εἰς πολλὰ μέρη τοῦ Κόσμου καθιστοῦν τὸν παγκόσμιον ὀρίζοντα ζοφερόν.

Ἡ κρίσις ἐμφανίζεται ὡς κοινωνική, πολιτική, οἰκονομική. Εἰς τὸ βάθος ὅμως ἡ κρίσις εἶναι πνευματική.

Ὁ παλαιὸς ἠθικὸς καὶ πνευματικὸς μανδύας δὲν εἶναι πλέον ικανὸς νὰ θερμάνῃ τὴν Ἀνθρωπότητα. Ὅλοι τὸ αἰσθανόμεθα. Ἡ καθυστέρησις τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προόδου ἐναντι τῆς ὑλικῆς αὐξάνει διαρκῶς. Εἶναι ἤδη σήμερον τόσον μεγάλη, ὥστε τὸ οἰκοδόμημα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἀνθρώπων δὲν δύναται πλέον νὰ σταθῇ ἐπὶ μακρὸν ὄρθιον μὲ τὴν παλαιάν του ἀρχιτεκτονικὴν. Ὁ τοπικισμὸς τῶν στενωῶς νοουμένων ἐθνικοτήτων, αἱ φυλετικαὶ διαφοραί, αἱ περιορισμένης ἐκτάσεως οἰκονομικαὶ ἀντιλήψεις, συνοδευόμεναι ἀπὸ τὴν παρατηρουμένην ἄλλειψιν Ἐνότητος, ἔπαυσαν ν' ἀποτελοῦν ικανοποιητικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς Δημοκρατικῆς Κοινωνίας.

Τὸ ἐλληνικὸν μήνυμα τῆς Ἐλευθερίας, ζυμωθὲν ἐπὶ δύο χιλιετηρίδας ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ὥρίμασεν εἰς τὴν σημερινὴν μορφήν τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος.

Ὡς ἀνέφερον ὅμως καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Καλιφορνίας, αἰσθάνομαι ὅτι ἤλθε πλέον ὁ καιρὸς, ὅτι ἡ ἀνάγκη μᾶς πιέζει, ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους τῆς σήμερον, τῆς χρυσαυγῆς σήμερον, νὰ προσθέσωμεν κάτι καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ ἔργον τῶν ἀνθρώπων τοῦ παρελθόντος, νὰ προσθέσωμεν καὶ ἡμεῖς νέας ἀξίας εἰς τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τῶν.

Ὁφείλομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἐμπνευσμένον τὸ μήνυμά μας, ὥστε νὰ διεγείρῃ καὶ πάλιν πρὸς πρόοδον τὸ ἀνθρώπινον Πνεῦμα καὶ νὰ καταστήσῃ ἐκ νέου τὸν Δυτικὸν Πολιτισμὸν ζωογόνον καὶ κινουῦσαν δύναμιν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ πείσωμεν καὶ νὰ ἐμπνεύσωμεν,

διὰ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν λύσιν τῆς σημερινῆς κρίσεως δέον ἢ σκέψις ἡμῶν νὰ ὑψωθῇ θαρραλέα καὶ ἀνταξία τῆς ὑλικῆς προόδου τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ εὕρῃ τὴν ὀρθὴν ἐξήγησιν τοῦ Ὑλικοῦ μας Κόσμου ἐντὸς τοῦ ἄρτι ἀποκαλυφθέντος Κόσμου τῆς Δυνάμεως.

Εἰς τὸν Κόσμον αὐτὸν τῆς Δυνάμεως μᾶς εἰσήγαγε τὸ μέγα κατόρθωμα τῆς Διασπάσεως τοῦ Ἀτόμου.

Τὸ γεγονός τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἴσως ἀποδειχθῇ τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἡ θεία Πρόνοια τὸ ἐστελεν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἦτο ἀναγκαῖον, διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀνάγκην νέας φιλοσοφικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς ζωῆς.

Μὲ θαυμασμὸν καὶ μὲ δέος πληροφορεῖται, ἑξαφνα, ὁ Ἀνθρώπος ὅτι ὁ κόσμος τῆς Ὑλῆς συνεχωνεύθη μὲ τὸν κόσμον τῆς Δυνάμεως, ὅτι ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του μίαν τρομακτικὴν καὶ ἀπεριόριστον νέαν δύναμιν. Ἀπὸ αὐτὸν πλέον ἐξαρτᾶται νὰ τὴν χρησιμοποίησῃ διὰ καταστροφὴν ἢ διὰ δημιουργίαν.

Εἰς ἡμᾶς, τοὺς πνευματικοὺς ἡγέτας τῆς Ἑλλάδος, ἀνήκει τὸ προνόμιον νὰ μελετήσωμεν φιλοσοφικῶς τὸ μέγα τοῦτο πρόβλημα καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέοντα ἐπίσης μεγάλα καὶ δύσκολα προβλήματα.

Ἄς παραμερίσωμεν ἀπὸ τὴν σκέψιν μας τὸν κίνδυνον τῆς ἀτομικῆς βόμβας καὶ ἅς ἐργασθῶμεν διὰ νὰ ἐκφράσωμεν τὸ φιλοσοφικὸν μήνυμα, τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν Κόσμον ἢ διάσπασις τοῦ Ἀτόμου. Τὸ μήνυμα τοῦτο εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἄγγελμα Ἀρμονίας καὶ Εἰρήνης.

Ἡ Ὑλὴ ἔγινε Δύναμις. Ἡ Δύναμις ἔγινεν Ὑλὴ. Δὲν εἶναι τοῦτο μία ἀπόδειξις τῆς Ἑνότητος ὅλων τῶν πραγμάτων, ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ;

Σὰς προσκαλῶ νὰ εἰσέλθωμεν μὲ πίστιν εἰς ἓνα νέον ἀγῶνα.

Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν δέον νὰ λάβῃ θέσιν ἡγετικὴν, ἄλλως δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ σταθῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς κληρονομίας του, τῶν δυνατοτήτων του, τῆς πίστεως τὴν ὁποίαν ἔχει σήμερον ὁ Δυτικὸς Κόσμος εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς πηγὴν ἐμπνεύσεως.

Τὸ πρᾶγμα ἐπείγει. Δὲν ὑπάρχει χρόνος δι' ἀναβολήν.

Τρομακτικὰ ἐρωτήματα ἴστανται ἀπηνῆ ἐνώπιόν μας, ἀναμένοντα ἀπάντησιν. Καὶ τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ συνοψίζονται εἰς τὸ μέγα καὶ ἀγωνιώδες πρόβλημα τῆς ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς τοποθετήσεως τοῦ Ἀνθρώπου ἀπέναντι τῆς νέας ἐμφανίσεως τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς.

Ἡ Ὑλὴ διελύθη καὶ ἔγινε Δύναμις, ἔγινεν Ἐνέργεια.

Πῶς θὰ κυβερνήσωμεν τὴν τρομακτικὴν αὐτὴν νέαν Δύναμιν ;

Οἱ σοφοὶ τῆς Ἀνθρωπότητος μᾶς ἀπέδειξαν ἤδη, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, ὅτι Ὑλὴ καὶ Δύναμις εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν οὐσίαν, μολονότι κατὰ τὴν μορφήν διαφέρουν. Ἐφ' ὅσον αὐτὸ εἶναι πλέον ἀλήθεια, τότε ποῦ νὰ τοποθετήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας ;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι δύσκολος. Εἶναι ζήτημα ἐμπνεύσεως, νέας ἀναγνωρίσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας, νέας τοποθετήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Μέχρι τοῦδε, παρὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς νουθεσίας τῆς θρησκείας ἡμῶν, ἀπεκτίσαμεν διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν συνήθειαν νὰ ταυτίζωμεν τὸν ἑαυτόν μας μὲ μόνον τὸ ὁρατὸν μέρος ἡμῶν. Θεωροῦμεν δηλαδὴ τὸν ἑαυτόν μας ὅτι εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον βλέπομεν ζῶν ἐντὸς τοῦ ὁρατοῦ Σύμπαντος.

Τώρα ὅμως ἡ Ἐπιστήμη μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι τὸ ὑλικὸν Σύμπαν, καθὼς καὶ ἡ ὑλική μας ὑπαρξις, ἀποτελούμενα ἀπὸ ἄτομα, δύνανται νὰ διαλυθοῦν καὶ νὰ μεταβληθοῦν εἰς Δύναμιν.

Ἡ θρησκεία ἀπὸ μακροτάτων αἰώνων μᾶς ἐφάνέρωσε διὰ τῆς πίστεως τὴν δύναμιν ταύτην ὡς τὴν Θεϊαν Παντοδυναμίαν. Ἡ Ἐπιστήμη μᾶς προσέφερε τελευταίως διὰ νέας ὁδοῦ πειστικὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς Ὑπεριότητος Δυνάμεως καὶ ταυτοχρόνως τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐνότητος, τοῦ ἐνιαίου Ὑλῆς καὶ Δυνάμεως.

Παρέχει οὕτω ἡ Ἐπιστήμη μεγίστην ὑπηρεσίαν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἡμῶν συναίσθημα, ὅσον καὶ εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἡμῶν διανόησιν. Μᾶς βοηθεῖ ν' ἀπαλλαγῶμεν τῶν παλαιῶν προκαταλήψεων καὶ νὰ ταυτίσωμεν ἑαυτοὺς μὲ τὴν ὠλοκληρωμένην Ἀλήθειαν καὶ οὐχὶ μὲ τμῆμα μόνον τῆς Ἀληθείας.

Λέγων τοῦτο ἐννοῶ ὅτι δέον νὰ ταυτίσωμεν ἑαυτοὺς μετὰ

τῆς ἀοράτου Δυνάμεως, ἣτις εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ Θεία Δύναμις καὶ ἣτις περιλαμβάνει καὶ τὴν Ὑλὴν ὡς μέρος αὐτῆς, νὰ ἐγκαταλείψωμεν δὲ τὴν παλαιὰν ἐσφαλμένην ταύτισιν τοῦ Ἀνθρώπου μὲ τὸ ὁρατὸν αὐτοῦ μέρος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τμῆμα μόνον τῆς Ἀληθείας.

Ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν νὰ ταυτίζωμεν ἑαυτοὺς μὲ τμῆμα μόνον τῆς Ἀληθείας, περιστέλλοντες οὕτω τοὺς ὀρίζοντάς μας, οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ πλησιάσωμεν τὴν λύσιν τοῦ μυστηρίου τῆς ὠλοκληρωμένης Ἀληθείας, δηλαδὴ τοῦ Σύμπαντος. Ἡ ἔννοια τοῦ Σύμπαντος θὰ παραμείνῃ οὕτω δι' ἡμᾶς διὰ παντὸς συγκεχυμένη, ἂν ὅχι κλειστὸν βιβλίον.

Αἱ σκέψεις αὗται δὲν εἶναι τόσον ἐπαναστατικαὶ ὅσον ἴσως φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀνθρωπότης, κατὰ τὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων πρόοδον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀλήθειαν, καλεῖται ν' ἀπορρίψῃ παραδεδεγμένας θεωρίας καὶ ἀρχάς.

Κατὰ τοὺς προχριστιανικοὺς χρόνους πᾶσα ἔννοια ἔστω καὶ ἀπλῶς ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν σημερινὴν Χριστιανικὴν Ἀγάπην ἐθεωρεῖτο παραλογισμός. Ὅτι ὅμως ἄλλοτε ἦτο ἀκατανόητον σήμερον εἶναι βασικὸς νόμος τῆς ζωῆς.

Καὶ ἀνάλογον συνέβη καὶ ἐπὶ ἄλλου ἐπιπέδου. Μέχρι μόλις πρὸ 400 ἐτῶν ὁ ἄνθρωπος, ἀποδίδων εἰς τὸ Σύμπαν τὴν ὁρατὴν αὐτοῦ μορφήν, ἐπίστευεν ὅτι ἡ Γῆ εἶναι ἀκίνητος καὶ πάντα κινοῦνται περὶ αὐτήν. Συνεπεία τούτου πολλοὶ ὑπολογισμοὶ ὡδήγουν εἰς ἐσφαλμένας κατευθύνσεις καὶ πολλὰ προβλήματα ἔμεναν ἄλυτα. Ἐνεφανίσθησαν ὅμως ὁ Κοπέρνικος καὶ ὁ Γαλιλαῖος, ἀνέτρεψαν τὴν μέχρι τότε ἐσφαλμένην πίστιν τὴν βασιζομένην ἐπὶ τῶν ὁρατῶν, ἀποκατέστησαν τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἔδωσαν νέαν, πολὺ πλέον ἀληθῆ, μορφήν εἰς τὸ Σύμπαν καί, αὐτομάτως, προβλήματα προηγουμένως δύσκολα καὶ ἄλυτα εὔρον τὴν λύσιν των.

Οὕτω καὶ σήμερον ἡ Ἀνθρωπότης ὀφείλει νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ δεχθῇ τὴν νέαν ἔννοιαν τοῦ Κόσμου καὶ ἐπομένως τὴν νέαν ἐν αὐτῷ ἀποστολήν της, πολὺ μεγαλυτέρας καὶ ἀπείρου εὐρυτέρας εὐθύνης.

Ἡ νέα σύλληψις τοῦ Κόσμου θὰ συμπεριλάβῃ τὸ ὕλικόν καὶ τὸ αὐλὸν εἰς ἓν νέον σύνολον, εἰς μίαν νέαν Ἐνότητα. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον ἀκριβῶς τοῦτο διαγράφεται πρωταρχικῇ ἢ ἀποστολῇ τῆς Ἑλλάδος, τῆς γενετείρας τῆς Ἐλευθερίας. Διότι τότε μόνον ἡ Ἐνότης θὰ ἀποβῇ συνειδητὴ ἐκφρασις τῆς ζωῆς, ὅταν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα θὰ ἔχῃ ἀφομοιώσει τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τῆς Ἐλευθερίας.

Μόνον ὅταν ἡ Ἐλευθερία θὰ μᾶς ἔχῃ καταστήσει τόσον ὠρίμους, ὥστε νὰ ἔχωμεν βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς εὐθύνης μας ἀπέναντι τῆς Ἐλευθερίας τοῦ πλησίον μας, θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀξιοποιήσωμεν τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον θὰ λάβωμεν ἀποδεχόμενοι τὴν νέαν σκέψιν ἐντὸς τῆς νέας μορφῆς τοῦ Κόσμου. Μόνον τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐνώσωμεν ὅλοι ἐθελουσίως τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμά μας πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ κοινοῦ μεγάλου σκοποῦ.

Πιστεύω ὅτι ἡ Ἐνότης εἶναι ἡ ἔννοια ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ Κόσμος θὰ εὕρῃ τὴν νέαν του ἐρμηνείαν καὶ ὁ Ἄνθρωπος τὴν ὀρθὴν θέσιν καὶ ἰσορροπίαν του.

Ἡ ἔννοια τῆς Ἐνότητος ταύτης δὲν εἶναι μόνον ἀνάγκη, εἶναι ἡ πραγματικότης. Ἡ πηγὴ τῆς σημερινῆς κακοδαιμονίας ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι, ταυτίζοντες ἑαυτοὺς μὲ μέρος μόνον τῆς Ἀληθείας, ἡγνοήσαμεν τὴν ἀνάγκην τῆς Ἐνότητος καὶ δὲν ἐνηρμονίσσαμεν τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς Γῆς πρὸς αὐτήν. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς Ἐνότητος ἔχει ἐπὶ τῆς καθόλου προόδου τῆς Ἀνθρωπότητος ἀρνητικὴν ἐπιρροήν, τὴν σημασίαν τῆς ὁποίας ἐπανξάνει ἡ σημερινὴ τεχνικὴ πρόοδος.

Ἐφθασεν ὅμως ὁ καιρὸς καθ' ὃν δεόν νὰ ἀναγνωρίσωμεν πλεόν τὴν Ἐνότητα ὅλων τῶν πραγμάτων, ὁρατῶν καὶ ἀοράτων. Ἐχοντες οὕτω ἐπίγνωσιν τῆς δυνάμεώς μας καὶ ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τοὺς φανταστικοὺς φόβους, τοὺς ὁποίους μᾶς προεκάλει ἡ ἐσφαλμένη ἔννοια τὴν ὁποίαν ἀπεδίδομεν εἰς τὴν ὕλικὴν ἡμῶν ὑπαρξιν, δυνάμεθα νὰ ἐργασθῶμεν μὲ νέας, ἀπείρως μεγαλυτέρας, δυνατότητας διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς καλυτέρας Αὔριον.

Τί εἶναι ὅμως αὕτῃ ἡ Αὔριον; Εἶναι ὁλόκληρον τὸ πρὸ ἡμῶν Μέλλον δηλαδὴ ἡ νέα δημιουργουμένη Ἀνθρωπότης.

Ἡ ποιότης, ἡ κανονικὴ λειτουργία καί, ἑπομένως, ἡ εὐτυχία μιᾶς Δημοκρατικῆς Κοινωνίας δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνει τὰς δυνατότητας τῆς ἡγεσίας τῆς. Ἡ ποιότης δὲ τῆς ἡγεσίας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν καὶ τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀτόμων τὰ ὁποῖα τὴν ἀπαρτίζουν.

Δημιουργία μιᾶς καλυτέρας Αὔριον σημαίνει νὰ προετοιμάσωμεν διὰ τὰ τέκνα ἡμῶν συνθήκας καλυτέρας τῶν σημερινῶν, καὶ ἐπὶ πλέον νὰ τὰ καταστήσωμεν ἱκανὰ νὰ ἀξιοποιήσουν καὶ νὰ βελτιώσουν τὰς συνθήκας αὐτάς. Νὰ καλλιεργήσωμεν δηλαδή μὲ φρόνησιν καὶ ἀγάπην τὸ ὕλικόν, τὸ ὁποῖον θ' ἀποτελέσῃ τὴν πεφωτισμένην Δημοκρατικὴν Ἡγεσίαν τῆς καλυτέρας αὐριανῆς Κοινωνίας.

Γνωρίζομεν ὅλοι ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Κόσμῳ διαγράφεται πνευματικὴ καὶ οὐχὶ ὕλική, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τιμὴν διὰ τὴν Πατρίδα μας καὶ δι' ἡμᾶς.

Ἐχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς προσπαθείας μας, δυνάμεθα πλέον μὲ εὐρεΐαν καὶ θαρραλέαν σκέψιν καὶ μὲ ὑγιᾶ ἔμπνευσιν νὰ χαράξωμεν τὰς νέας βελτιωμένας γραμμὰς τῆς Παιδείας, τὰς ὁποίας καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν, πρῶτοι ἡμεῖς, ἐν τῷ πνευματικῷ τούτῳ λίκνῳ τῆς Ἀνθρωπότητος.

Ἡ νέα συγχρονισμένη Παιδεία δέον νὰ κατευθύνῃ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς τὴν ἀντίληψιν δύο κυρίως ἀρχῶν : Πρῶτον ὅτι ἡ Ἐνότης εἶναι τὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖον βοηθεῖ ἡμᾶς νὰ λύσωμεν τὴν φαινομενικὴν διάστασιν μεταξὺ τοῦ ὁρατοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου Κόσμου, μεταξὺ τῆς Ὑλῆς καὶ τῆς Δυνάμεως, μεταξὺ τοῦ Σώματος καὶ τῆς Ψυχῆς, καθὼς ἐπίσης καὶ ν' ἀποδείξωμεν ὅτι πράγματι ὁ Ἀνθρώπος εἶναι Τέκνον τοῦ Θεοῦ. Δεύτερον ὅτι τὰ τέκνα ἡμῶν, ἀφοῦ συνειδητοποιήσουν τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς Δυνάμεως ἢ ὁποῖα ἐνυπάρχει εἰς τὴν Ἐνότητα, δέον νὰ διδαχθοῦν τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης τῶν ἀπέναντι τῆς Δυνάμεως ταύτης. Ὅταν ἡ νεότης ἀντιληφθῇ καὶ πιστεύσῃ ὅτι εἴμεθα μέρος τῆς Δυνάμεως, δηλαδή τῆς Θείας Δυνάμεως, τότε δέον ἐπίσης νὰ μάθῃ νὰ μεταχειρίζεται ταύτην ἐποικοδομητικῶς διὰ θετικῆς καὶ δημιουργικῆς σκέψεως, διὰ θετικῶν καὶ δημιουργικῶν αἰσθημάτων, καθὼς καὶ θετικῶν καὶ δημιουργικῶν πράξεων.

Ἡ Νεότης δέον νὰ ἐμποτισθῇ ἀπὸ τὴν πίστιν ὅτι ὁ μόνος τρόπος χρησιμοποίησεως τῆς Δυνάμεως αὐτῆς εἶναι ὁ δημιουργικός, καὶ ὅτι ἄλλοια χρῆσις ἐπαναφέρει ἡμᾶς ἀμέσως εἰς τὴν προηγούμενην ἐσφαλμένην ταύτισιν ἡμῶν μὲ μόνον τὸ ὕλικόν τμήμα τῆς Ἀληθείας καὶ οὐχὶ μὲ τὴν ὠλοκληρωμένην Ἀλήθειαν· ὅτι ἄλλοια χρῆσις ἀποτελεῖ ἀσέβειαν πρὸς τὴν ἐν ἡμῖν ὑπάρχουσαν Θεῖαν Δύναμιν, δηλαδή πρὸς τὸν Θεόν, πλῆγμα πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς Ἑνότητος καὶ καθαρὰν ζημίαν δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς συνανθρώπους ἡμῶν.

Ἴδου τὸ ἔργον ὑμῶν τῶν μελῶν καὶ συνεργατῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, τῶν φορέων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος.

Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν καὶ ἐνθαρρυντικὸν τὸ ὅτι ἡ Ἐπιστήμη, μὲ τὴν ἀσύλληπτον πρόοδον αὐτῆς, μὲ τὰς τολμηρὰς νέας ἀποκαλύψεις της, καταλήγει πάντοτε εἰς τὰς Ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν θρησκείας. Ἡ ἔννοια τῆς Ἑνότητος καὶ τῆς Δημιουργίας εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς Ἀγάπης, τῆς Ταπεινοφροσύνης, τῆς ἀπαλλαγῆς ἐνὸς ἐκάστου ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Ἐγὼ του.

Ἡ σχέσις τοῦ Ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι πνευματική. Ἦλθε πλέον ὁ καιρὸς ν' ἀντιληφθῶμεν καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, «Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν Πατέρα μου», ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ συνειδητὴ ἀνύψωσις ἡμῶν πρὸς προϋπάντησιν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ.

Ἴδου ἡ εὐθύνη, ἰδου ἡ μεγάλη καὶ εὐγενὴς ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον Ὑμῶν, τῶν διδασκάλων καὶ σπουδαστῶν.

Εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ φωτίξῃ πάντοτε τὰ βήματά σας.